

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΓΟΝΗ - ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

1. Το δράμα - Η τραγωδία - Το αρχαίο θέατρο

1.1 Ερωτήσεις ανοικτού τύπου (ανάπτυξης και σύντομης απάντησης)

α) Το δράμα

1. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του δράματος και τι νέο προσέφερε στο κοινό σε σχέση με το έπος και τη λυρική ποίηση;
2. Ποια είναι η προέλευση του δράματος και με ποια γιορτή συνδέθηκε;
3. Τι ήταν τα θρησκευτικά δρώμενα και ποια θέση είχαν στις γιορτές των αρχαίων Ελλήνων;
4. Τι αντιπροσώπευε ο θεός Διόνυσος στη ζωή των αρχαίων Ελλήνων; Ποιες τελετές ή εκδηλώσεις συμπεριλάμβανε η λατρεία του; Με ποια εξωτερικά τους γνωρίσματα ξεχώριζαν οι οπαδοί του Διονύσου κατά τη διάρκεια των τελετών που γίνονταν προς τιμήν του θεού;
5. Πότε και ποιος δίδαξε πρώτος το δράμα και ποια στοιχεία δανείστηκε από τις λατρευτικές τελετές προς τιμήν του Διονύσου;
6. Ποιες ήταν οι γιορτές προς τιμήν του Διονύσου στην Αττική; Να δώσετε σύντομες πληροφορίες για τη χρονική τους διάρκεια και για το τελετουργικό τους μέρος.
7. Τι ήταν το σατυρικό δράμα και ποια η διαφορά του από την κωμωδία;
8. Ποια ήταν τα είδη του δράματος και σε ποιο από αυτά εμφανίζονταν οι μορφές των σατύρων;
9. Να γράψετε ένα κατατοπιστικό σημείωμα για την κωμωδία. Να αναφερθείτε ιδιαίτερα στην προέλευση, στα θέματα και στο σκοπό που υπηρετούσε.

β) Η τραγωδία

1. Ποια είναι η προέλευση της τραγωδίας σύμφωνα με τον Αριστοτέλη;
2. Ποιες είναι οι πιο γνωστές απόψεις σχετικά με την προέλευση της λέξης *τραγωδία* και πόσο αξιόπιστες θεωρούνται;
3. Ποια ήταν η συμβολή του Αρίωνα στην εξέλιξη του διθυράμβου;

4. Με ποιες παρεμβάσεις του ο Θέσπης έδωσε νέα μορφή στο διθύραμβο, ώστε να μετεξελιχθεί σταδιακά σε τραγωδία;
5. Αφού εξηγήσετε τι ήταν το *ἄρμα τοῦ Θεσπίδος* να εκτιμήσετε τη συνεισφορά του καθώς και τη συνεισφορά του δημιουργού του στην εξέλιξη της τραγωδίας.
6. Ποιες αλλαγές και προσθήκες έγιναν συνολικά στο διθύραμβο, ώστε να πάρει η τραγωδία την τελική της μορφή;
7. Ποιος είναι ο ορισμός και ποιος ο σκοπός της τραγωδίας κατά τον Αριστοτέλη; Να αποδώσετε τον ορισμό στα νέα ελληνικά.
8. Ποια στοιχεία επισημαίνει ο T. S. Eliot στη «δράση» της τραγωδίας;
9. Να εξηγήσετε αναλυτικά τους χαρακτηρισμούς *τελείας και ἡδυμένω* που αποδίδονται στις έννοιες *πράξεως και λόγω* αντίστοιχα στον αριστοτελικό ορισμό για την τραγωδία.
10. Ποιος είναι ο ρόλος των εννοιών *φόβος, ἔλεος και κάθαρσις* στην τραγωδία σύμφωνα με τον Αριστοτέλη;
11. Σε ποια μέρη της τραγωδίας εντοπίζουμε το λυρικό και σε ποια το επικό στοιχείο;
12. Ποια είναι τα *κατὰ ποσόν* και ποια τα *κατὰ ποιόν* μέρη της τραγωδίας; Να τα αναφέρετε ονομαστικά.
13. *Πρόλογος, επεισόδια, έξοδος, πάροδος, κομμός*: Ποια είναι η θέση τους στην τραγωδία;
14. Τα επικά μέρη της τραγωδίας αποτελούνται από «συνεχείς λόγους», «στιχομυθίες» και «αντιλαβές». Να εξηγήσετε ποιο είναι το χαρακτηριστικό γνώρισμα του κάθε στοιχείου και πότε χρησιμοποιείται.
15. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του *κομμού* και σε τι διαφέρει από τις *μονωδίες* και τις *διωδίες*;
16. Ποια είναι η σχέση μύθου και τραγωδίας;
17. *ἦθος, λέξη, διάνοια, μέλος, όψη*:
 - α) Ποια είναι η σημασία των όρων στην αρχαία τραγωδία σύμφωνα με τον Αριστοτέλη;

- β) Με ποιους όρους αποδίδουμε τις παραπάνω έννοιες στο σύγχρονο θέατρο;
18. Πώς δημιουργείται η έννοια της τραγικότητας στο αρχαίο θέατρο και ποια χαρακτηριστικά αποδίδονται στη μορφή του τραγικού ήρωα;
19. Μέσα από ποιες συγκρούσεις και καταστάσεις αναδεικνύεται ο τραγικός ήρωας και τι είναι αυτό που τον καταξιώνει στα μάτια των θεατών;

γ) **Αρχαίο θέατρο**

1. Ποια ήταν τα βασικά μέρη του αρχαίου θεάτρου;
2. Να περιγράψετε το *κοίλον* του αρχαίου θεάτρου.
3. *Εδώλια, διαζώματα, κλίμακες*: Να εξηγήσετε ποια ήταν η χρησιμότητα καθενός από αυτά τα μέρη του *κοίλου* του αρχαίου θεάτρου.
4. Να γράψετε σύντομα κατατοπιστικά σημειώματα για τα παρακάτω μέρη του αρχαίου θεάτρου: *Ορχήστρα, πάροδος, θυμέλη*.
5. Σε ποιο μέρος του θεάτρου κινούνταν οι υποκριτές και σε ποιο ο χορός; Σε τι εξυπηρετούσε αυτή η διαφοροποίηση;
6. Να περιγράψετε τη σκηνή του αρχαίου θεάτρου και να αναφέρετε ποια ήταν η συνηθισμένη σκηνογραφία.
7. Πού και πότε γινόταν η παρουσίαση των νέων θεατρικών έργων στην Αθήνα και γιατί επιλεγόταν η συγκεκριμένη εποχή του χρόνου;
8. Τι ήταν η *χορηγία* και ποιοι την ανέλαμβαναν; Ποιες ήσαν οι υποχρεώσεις του *χορηγού*;
9. Τι ήταν το *λογεῖον*, ποια εποχή ξεχώρισε ως μέρος του θεάτρου και ποιες ανάγκες της παράστασης εξυπηρετούσε;
10. Στο αρχαίο θέατρο διακρίνουμε από τρεις έως πέντε εισόδους των υποκριτών στη σκηνή και την ορχήστρα, δηλαδή δυο παρόδους και μια ή τρεις θύρες από την πλευρά της σκηνής. Ποιες σκηνοθετικές ανάγκες εξυπηρετούσε η κάθε είσοδος;
11. Να εξηγήσετε τι ήταν οι *περίακτοι*, το *θεολογεῖον* και το *βροντεῖον*¹.

¹ Βλ. λεξικό θεατρικών όρων, διδακτικό βιβλίο, σσ. 419 κ.ε.

12. Ποιος είχε τη γενική επιμέλεια και την ευθύνη για την οργάνωση των δραματικών αγώνων στη γιορτή των Ληναίων και ποιος στη γιορτή των Μεγάλων Διονυσίων; Ποια ήταν τα καθήκοντά τους;

13. Να γράψετε κατατοπιστικά σημειώματα για τους κριτές και το χορηγό της τραγωδίας.
14. Ποιες τιμές αποδίδονταν στους ποιητές που νικούσαν σε δραματικούς αγώνες και στους χορηγούς τους;
15. Οι *περὶ τὸν Διόνυσον τεχνίται*: Ποιο ἦταν το ἔργο τους και σε ποια σημερινή τάξη επαγγελματιῶν αντιστοιχεί;

1.2. Ερωτήσεις κλειστού τύπου ή συνδυασμός κλειστού και ανοικτού τύπου

1. Αφού λάβετε υπόψη σας τις σκηνοθετικές συνήθειες που είχαν επικρατήσει στην Αθήνα, να προσδιορίσετε από ποια είσοδο του θεάτρου έμπαινε στην ορχήστρα ή στη σκηνή:
 - α) ένας αγγελιαφόρος που ερχόταν από τους αγρούς
 - β) ένα πρόσωπο που ερχόταν από το παλάτι
 - γ) ο χορός
 - δ) ένας αγγελιαφόρος που ερχόταν από το λιμάνι
 - ε) ο εξάγγελος².
2. Να σημειώσετε ποιες από τις πληροφορίες που αφορούν το δράμα είναι σωστές:

	Πρόκειται για σύνθετη ποιητική δημιουργία.
	Είναι ένα επικό αφηγηματικό τραγούδι με πολλούς στίχους.
	Περιέχει στοιχεία από την επική ποίηση.
	Τμήματά του παρουσιάζονται με τη συνοδεία μουσικής και χορού.
	Τα θέματά του αναφέρονται αποκλειστικά στη λατρεία του Διονύσου.

² Βλ. λεξικό θεατρικών όρων, διδακτικό βιβλίο, σσ. 419 κ.ε.

3. Ποια είναι η προέλευση του δράματος;

A. Να σημειώσετε τη σωστή απάντηση:

☐	Προέρχεται από τις θρησκευτικές τελετές προς τιμήν του Διονύσου.
☐	Πρωτοεμφανίστηκε με την οργάνωση δραματικών αγώνων στην Αθήνα τον 6ο π.Χ. αιώνα.
☐	Προέρχεται από τις θρησκευτικές γιορτές των Αθηναίων προς τιμήν της Αθηνάς.
☐	Είναι επινόηση των μεγάλων τραγικών ποιητών του 5ου π.Χ. αιώνα.
☐	Είναι πνευματική δημιουργία του Θέσπη που την πρωτοπαρουσίασε τον 6ο π.Χ. αιώνα.

B. Να αναφέρετε τη γνώμη του Αριστοτέλη σχετικά μ' αυτή.

4. Ποιες πληροφορίες της B στήλης αντιστοιχούν σε καθεμιά από τις γιορτές του Διονύσου όπως δίνονται στην A στήλη;

Να σημειώσετε τον ή τους αριθμούς της A στήλης στο αντίστοιχο τετράγωνο της B στήλης:

	A	B	
1.	Τα Μεγάλα ή ἐν ἄστει Διονύσια	Γιορτάζονταν στα μέσα του μήνα Γαμηλιώνα (μέσα Ιαν.-Φεβρ.).	
2.	Τα Μικρά ή κατ' ἄγρους Διονύσια	Είναι η πιο λαμπρή γιορτή προς τιμήν του Διονύσου.	
		Γίνονται επαναλήψεις δραμάτων.	
3.	Τα Λήναια	Παρουσιάζονται νέα δράματα.	
4.	Τα Ανθεστήρια	Σ' αυτή τη γιορτή δε γίνονταν, αρχικά τουλάχιστον, δραματικοί αγώνες.	

5. Ποιες παρεμβάσεις έκανε στο διθύραμβο ο Αρίων και ποιες ο Θέσπης ώστε να μετεξελιχθεί σε τραγωδία; Να συνδέσετε τα ονόματα των ποιητών με τις ενέργειες που τους αντιστοιχούν:

Αρίων	Παρουσιάζει το χορό να κάνει χορευτικές κινήσεις γύρω από το βωμό του Διονύσου.
	Διαχωρίζει για πρώτη φορά τον εξάρχοντα από τον υπόλοιπο χορό και του δίνει ξεχωριστό ρόλο.
Θέσπης	Συνθέτει τους στίχους και τη μουσική.
	Παρουσιάζει τον υποκριτή να απαγγέλλει τους στίχους σε μορφή αφήγησης ή διαλόγου με το χορό.
	Επινόησε τον «τραγικό τρόπο», τραγούδι δηλαδή από χορευτές μεταμφιεσμένους σε τράγους.
	Διευκολύνει την παρουσίαση του μύθου με διάλογο και αφήγηση.

6. Να συμπληρώσετε τα κενά με τις παρακάτω λέξεις ή συνεκφορές, αφού τις τοποθετήσετε στο σωστό τύπο:

ηδυσμένος λόγος, κάθαρση, απομίμηση, συμμετέχω, Μοίρα, λυτρώνομαι, τέλειος, δράση, τραγικός ήρωας, συμπάσχω, έλεος (ο), μέγεθος, απαγγελία, φόβος, λογική, δρώμενα, συντριβομαι.

Σύμφωνα με τον ορισμό του Αριστοτέλη η τραγωδία είναι _____ μιας σοβαρής και αξιόλογης πράξης. Η πράξη αυτή θεωρείται _____, γιατί έχει αρχή, μέση και τέλος. Το _____ αυτής της πράξης είναι τέτοιο, ώστε να το συγκρατεί ο θεατής στο νου του, ενώ η αναπαράστασή της στη σκηνή γίνεται με _____, με ρυθμό δηλαδή, με αρμονία και μελωδία που τοποθετούνται από τον ποιητή εκεί που ταιριάζει το καθένα. Χαρακτηριστικό γνώρισμα της τραγωδίας είναι η _____ και όχι η _____ και σκοπός της είναι να οδηγήσει το θεατή στην _____ μέσα από τον _____ και το _____ που είναι, σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, η χαρακτηριστική ευχαρίστηση που προκαλεί η τραγωδία.

Οι θεατές _____ με τη _____ και το συναίσθημα στα _____, γι' αυτό και _____ με τους ήρωες οι οποίοι συγκρούονται με τη _____ εξαιτίας κάποιου λάθους και _____. Στο τέλος οι θεατές _____, ανακουφίζονται δηλαδή και ηρεμούν ψυχικά, γιατί διαπιστώνουν την ηθική νίκη του _____ ή την αποκατάσταση της ηθικής τάξης.

7. Να σημειώσετε τις σωστές απαντήσεις στα ερωτήματα, βάζοντας το γράμμα κάθε ερώτησης στο τετράγωνο που αντιστοιχεί:

☐	Ο μύθος	α. Ποια είναι τα	☐	Η έξοδος
☐	Τα στάσιμα	<i>κατά ποσόν</i> μέρη	☐	Το ήθος
☐	Το μέλος	της τραγωδίας;	☐	Ο πρόλογος
☐	Η πάροδος	β. Ποια είναι τα	☐	Η όψη
☐	Η λέξη	<i>κατά ποιόν</i> μέρη	☐	Τα επεισόδια
		της τραγωδίας;	☐	Η διάνοια

8. Α. Από τις ακόλουθες ενέργειες ή καταστάσεις να επιλέξετε αυτή ή αυτές που συνθέτουν την εικόνα του τραγικού ήρωα:

- α. Συγκρούεται με δυνάμεις ισχυρότερες από αυτόν, όπως η Μοίρα και η θεία Δίκη.
- β. Αγωνίζεται για το συμφέρον του.
- γ. Καταφέρνει πάντα στο τέλος να υπερνικήσει όλους τους εχθρούς και τους κινδύνους που αντιμετωπίζει.
- δ. Περιπλέκεται σε αντιφατικές καταστάσεις, τρομερά διλήμματα και αδιέξοδα, και υφίσταται τις συνέπειές τους (ενοχές, ψυχικό πόνο κλπ).
- ε. Αποτέλεσμα της τραγικής σύγκρουσης είναι η απώλεια της ηθικής ελευθερίας του ήρωα.

- Β. Να αιτιολογήσετε την επιλογή σας.

9. Σε ποιες έννοιες της Α στήλης αντιστοιχούν οι ορισμοί της Β στήλης; Να σημειώσετε το γράμμα στο τετράγωνο που αντιστοιχεί. Δύο στοιχεία της Β στήλης περισσεύουν.

A	B
α. μύθος	Η θεατρική πράξη, όπου αναπτύσσεται και προωθείται η σκηνική δράση.
β. διάνοια	Ο σκηνικός κόσμος στο σύνολό του, δηλαδή ό,τι σήμερα ονομάζουμε σκηνογραφία και ενδυματολογία.
	Οι ενοχές, ο ψυχικός πόνος και η συντριβή που νιώθει ο τραγικός ήρωας μέχρι τη λύση του δράματος.
γ. όψη	Η υπόθεση του έργου.
	Ο μυθολογικός κύκλος από τον οποίο αντλούσαν θέματα για τις τραγωδίες τους οι ποιητές.
δ. ήθος	Οι ιδέες που διατυπώνουν τα πρόσωπα της τραγωδίας και τα επιχειρήματα με τα οποία τις υποστηρίζουν.
ε. επεισόδιο	Ο χαρακτήρας των ηρώων και ο τρόπος που αντιδρούν σε κάθε περίπτωση.

10. Να γράψετε στα κενά τις έννοιες που αντιστοιχούν στους παρακάτω ορισμούς:

	Τραγούδι με θρηνητικό χαρακτήρα που τραγουδιέται από το χορό με έναν ή δυο ηθοποιούς.
	Τα εκφραστικά μέσα και η ποικιλία των εκφραστικών τρόπων που χρησιμοποιεί ο ποιητής.
	Το «κόψιμο» του στίχου σε δυο ή και τρία μέρη, όταν η ένταση του διαλόγου κορυφώνεται.
	Το άσμα που τραγουδάει ο χορός καθώς εισέρχεται στην ορχήστρα.
	Τα μουσικά στοιχεία του δράματος, η μουσική η

οποία συνοδεύει το τραγούδι και τη χορογραφία.

11. Να συμπληρώσετε τα κενά με τους όρους οι οποίοι αποδίδουν τα μέρη του αρχαίου θεάτρου:

Ο επισκέπτης ενός αρχαίου θεάτρου διακρίνει σ' αυτό τρία βασικά μέρη. Το μεγαλύτερο είναι το _____ ή _____, το μέρος δηλαδή που προοριζόταν για τους θεατές. Ακριβώς απέναντί του υπήρχε η _____, ο χώρος δηλαδή όπου κινούνταν οι υποκριτές. Τέλος ανάμεσα στα δυο αυτά μέρη υπήρχε η _____, ένας κυκλικός ή ημικυκλικός χώρος, όπου εκτελούσε τις κινήσεις του (χόρευε) ο χορός. Η είσοδος του χορού γινόταν από τις _____. Στο κέντρο του ημικυκλικού αυτού χώρου υπήρχε ο βωμός του Διονύσου η λεγόμενη _____. Το πρώτο μέρος χωρίζεται σε δυο ή τρεις οριζόντιες ζώνες με τα _____. Υπήρχαν δηλαδή τρεις σειρές _____ για να κάθονται οι θεατές. Αυτές οι σειρές διακόπτονταν κάθετα προς την ορχήστρα από τις _____ απ' όπου ανέβαιναν οι θεατές στις ψηλότερες θέσεις. Στο δεύτερο μέρος απέναντι από τις θέσεις των θεατών κατασκευάστηκε στην αρχή ένα ξύλινο και αργότερα ένα πέτρινο ή μαρμάρινο υπερυψωμένο δάπεδο, πάνω στο οποίο έπαιζαν οι ηθοποιοί. Ο χώρος αυτός ονομάστηκε _____ και δεν υπήρχε στους κλασικούς χρόνους.

12. Να συνδέσετε τους όρους της στήλης Α με τον ορισμό που τους αντιστοιχεί στη στήλη Β (πέντε στοιχεία της στήλης Β περισσεύουν).

A	B
	☐ Κάθισμα για τους θεατές.
α. το λογείο	☐ Μηχάνημα για την απομίμηση της βροντής.
	☐ Κυκλικός χώρος για τις κινήσεις του χορού.
β. η θυμέλη	☐ Μουσικό όργανο για τις ανάγκες του δράματος.
	☐ Σκηνή που παρεμβάλλεται ανάμεσα στα στάσια.
γ. το εδώλιο	☐ Υπερυψωμένο δάπεδο όπου έπαιζαν οι ηθοποιοί.
	☐ Η κεντρική είσοδος της σκηνής.
δ. το βροντείο	☐ Βωμός του Διονύσου στο κέντρο της ορχήστρας.

- ε. η ορχήστρα

 Η τελευταία σειρά καθισμάτων στο άνω διάζωμα.
Το προσωπείο που φορούν οι υποκριτές

2. Συντελεστές της παράστασης - Οι πρόδρομοι των μεγάλων τραγικών - Οι τρεις μεγάλοι τραγικοί - Ο μύθος των Λαβδακιδών - Αντιγόνη

2.1 Ερωτήσεις ανοικτού τύπου (ανάπτυξης και σύντομης απάντησης)

α) Συντελεστές της παράστασης

1. Ποιος ήταν ο ρόλος του ποιητή στο αρχαίο θέατρο;
2. Να γράψετε λίγα λόγια για την ενδυμασία και για τα άλλα σκεύη που χρησιμοποιούσαν οι υποκριτές.
3. Ποιος ήταν ο ρόλος του προσωπείου στη θεατρική πράξη; Νομίζετε ότι διευκόλυνε ή δυσκόλευε τον υποκριτή στην ερμηνεία του ρόλου του;
4. Ποια ήταν η άποψη του Καρόλου Κουν για το χορό του αρχαίου δράματος;
5. Ποιος ήταν ο ρόλος του χορού στην αρχαία τραγωδία;
6. Ποια ήταν η διάταξη του χορού κατά την είσοδό του στην ορχήστρα και ποιες κινήσεις εκτελούσε συνήθως κατά τη διάρκεια της παράστασης;
7. Τι ήταν το *υπόρχημα*³;
8. *Θεωρικά - ραβδούχοι - προεδρίες*: Να εξηγήσετε με συντομία τους όρους.
9. Ποια ήταν η σχέση του αθηναϊκού κοινού με το θέατρο και ποια η συμπεριφορά του κατά τη διάρκεια των παραστάσεων;
10. Τι ήταν ο *προάγωνας*; Πού, πότε γινόταν και ποιο σκοπό εξυπηρετούσε;
11. Να αναφερθείτε σύντομα στη συμβολή του Θέσπιδος στο αρχαίο θέατρο και να την αξιολογήσετε.
12. Ποια ήταν η προσφορά του Χοιρίλου, του Πρατίνα και του Φρυνίχου στο αρχαίο θέατρο;

β) Οι τρεις μεγάλοι τραγικοί

1. α) Ποια έργα του Αισχύλου γνωρίζετε;
β) Να αναφερθείτε ιδιαίτερα στη σχέση θεών και ανθρώπων, όπως αυτές παρουσιάζονται στα έργα του.

³ Βλ. λεξικό θεατρικών όρων, διδακτικό βιβλίο, σσ. 419 κ.ε.

2. Να αναφέρετε τα βασικά χαρακτηριστικά της ποίησης του Αισχύλου.
Ποιες ιδέες για τον άνθρωπο προβάλλονται στο έργο του;
3. Ποιες καινοτομίες εισήγαγε ο Αισχύλος στην παράσταση του αρχαίου δράματος και ποιες αρετές διακρίνονται στα έργα του;
4. Ποια είναι τα θέματα και τα χαρακτηριστικά των έργων του Ευριπίδη;
Να αναφέρετε τέσσερα από τα έργα του.
5. Γιατί ο Ευριπίδης ονομάστηκε «ἀπὸ σκηνῆς φιλόσοφος»;
6. Ποια είναι η θέση του ανθρώπου στα έργα του Ευριπίδη;
7. Ποιες καινοτομίες προώθησε ο Ευριπίδης στο αρχαίο δράμα;
8. Ποια ήταν η σχέση του Σοφοκλή με την Αθήνα και τις εξέχουσες φυσιογνωμίες της εποχής του;
9. α) Ποια είναι η θέση του ήρωα και ποια του θεατή στα έργα του Σοφοκλή, σύμφωνα με τον Αριστοτέλη;
β) Να αναφέρετε όσα έργα του Σοφοκλή γνωρίζετε.
10. Ποιες διαφορές παρατηρούνται μεταξύ των έργων του Σοφοκλή και του Ευριπίδη ως προς το περιεχόμενο;
11. *Παράδοση - άνθρωπος - θεός - ήρωας - καθήκον - τύχη*: Ποιες διαφορές παρατηρούνται ως προς την αντιμετώπισή τους ανάμεσα στο Σοφοκλή και τον Ευριπίδη;
12. Ποια θέση έχει στα έργα του Σοφοκλή ο άνθρωπος;
13. Ποιες ήταν οι καινοτομίες του Σοφοκλή στη διδασκαλία της τραγωδίας;
14. Γιατί οι αρχαίοι αποκαλούσαν το Σοφοκλή *μέλιτταν*;
15. Να γράψετε λίγα λόγια για το ύφος και το ήθος των ηρώων του Σοφοκλή.

γ) Ο μύθος των Λαβδακιδών

1. Να αποδώσετε σύντομα το περιεχόμενο του μύθου των Λαβδακιδών.
2. Με τις συμφορές που βρίσκουν την οικογένεια των Λαβδακιδών εκπληρώνονται, σύμφωνα με το μύθο, παλιές κατάρες. Πώς επαληθεύεται αυτό το μοτίβο στην περίπτωση του Ετεοκλή και του Πολυνείκη;

3. Ποιοι λόγοι οδηγούν σε σύγκρουση τον Ετεοκλή με τον Πολυνείκη;
Ποιος δικαιολογείται περισσότερο για τις ενέργειές του;
4. Από ποιο σημείο του μύθου των Λαβδακιδών αρχίζει η τραγωδία του Σοφοκλή *Αντιγόνη*;

2.2. Ερωτήσεις κλειστού τύπου ή συνδυασμός κλειστού και ανοικτού τύπου

1. Να σημειώσετε τη σωστή απάντηση στις παρακάτω ερωτήσεις:

- α. Τι ήταν τα θεωρικά;
☐	Τα εισιτήρια για το θέατρο.
☐	Αντίτιμο εισιτηρίου θεάτρου για τους άπορους.
☐	Πρόστιμο για τους ταραξίες στο θέατρο.
- β. Ποιο ήταν το έργο των ραβδούχων;
☐	Έκοβαν εισιτήρια για το θέατρο.
☐	Τηρούσαν την τάξη στο θέατρο.
☐	Μετέφεραν τα σκηνικά του θεάτρου.
- γ. Τι ήταν οι προεδρίες;
☐	Οι ημέρες που παιζόταν θέατρο.
☐	Οι θέσεις των αρχόντων στην πρώτη σειρά.
☐	Τα συσσίτια για τους υποκριτές.
- δ. Τι ήταν ο προάγωνας;
☐	Το βραβείο για τον πρώτο νικητή.
☐	Ο χώρος πριν από την είσοδο στο θέατρο.
☐	Η ενημέρωση των θεατών για την παράσταση πριν από τους δραματικούς αγώνες.
- ε. Τι ήταν το υπόρχημα;
☐	Το πρώτο μέρος του κομμού.
☐	Χαρούμενο τραγούδι με ζωηρές χορευτικές κινήσεις.
☐	Μηχάνημα για τις ανάγκες του θεάτρου.

2. Η οργάνωση των δραματικών αγώνων ήταν έργο που απαιτούσε μεγάλη προετοιμασία και τη συνεργασία πολλών συντελεστών. Να σημειώσετε τη σειρά με την οποία ολοκληρώνονταν οι διάφορες φάσεις της προετοιμασίας ή γίνονταν οι απαραίτητες ενέργειες ως τη λήξη των αγώνων.

	Στον προάγωνα οι ποιητές δίνουν πληροφορίες για τους συντελεστές και την υπόθεση του έργου που θα παρουσιάσουν.
	Προετοιμάζονται τα σκηνικά και τα προσωπεία.
	Οι υποψήφιοι για το διαγωνισμό κάνουν αιτήσεις συμμετοχής.
	Το κοινό εφοδιάζεται με τρόφιμα για τη διάρκεια της παράστασης.
	Ανακοινώνονται τα αποτελέσματα και γίνεται γνωστό το όνομα του νικητή.
	Ο «άρχων-βασιλεύς» ή ο επώνυμος άρχοντας αναθέτει σε χορηγούς τη χρηματοδότηση των έργων που θα παρουσιαστούν.
	Ο νικητής στεφανώνεται με κισσό, το ιερό φυτό του Διονύσου.
	Ο χορηγός νικητής οικοδομεί μνημείο στην «οδό Τριπόδων».
	Επιλέγονται οι κριτές που θα κρίνουν το κάθε έργο.
	Το κοινό παρακολουθεί το έργο και επευφημεί ή αποδοκιμάζει.

3. Σε ποιον από τους τρεις μεγάλους τραγικούς, Αισχύλο, Σοφοκλή, Ευριπίδη, αποδίδονται οι παρακάτω ιδέες; Να σημειώσετε το όνομα του ποιητή στο αντίστοιχο κενό.

_____	Η ποίησή του χαρακτηρίζεται από βαθιά θρησκευτικότητα και μεγάλη φιλοπατρία.
_____	Τα θέματα των έργων του αναφέρονται στα πολιτικά και ηθικά προβλήματα του καιρού του.
_____	Οι ήρωες των έργων του, ακόμα και όταν σφάλουν, έχουν κάτι το υψηλό και ευγενικό.
_____	Δίνει στους ήρωες των έργων του μεγάλες διαστάσεις.
_____	Οι ήρωες των έργων του είναι πιο γενναίοι από το μέσο άνθρωπο.
_____	Οι ήρωες των έργων του είναι άνθρωποι, όπως τους

_____ συναντά κανείς στην καθημερινή ζωή.

4. Να συμπληρώσετε τα κενά με την πληροφορία που απαιτείται.
Ο Αισχύλος γεννήθηκε στην _____ το 525 π.Χ. Πολέμησε γενναία κατά των Περσών στον _____ και στη _____. Εισήγαγε τον _____ υποκριτή και ελάττωσε την έκταση των _____ μερών της τραγωδίας. Επίσης μείωσε τους άνδρες του χορού από ____ σε _____. Πέθανε το 456 π.Χ. στη _____ της _____.
5. Να συμπληρώσετε τα κενά με την πληροφορία που απαιτείται.
Ο Ευριπίδης γεννήθηκε στη _____ το 485 π.Χ. Στις καινοτομίες του ανήκουν οι μεγάλοι _____ στους οποίους εκτίθεται η προϊστορία της δράσης. Εισήγαγε τον _____ θεό για τη λύση της δραματικής πλοκής και έκανε χρήση του μηχανήματος της _____. Ακόμη περιορίσε την έκταση των _____ και αύξησε τις _____. Πέθανε στην _____ της _____ το 406 π.Χ.
6. Να συμπληρώσετε τα κενά με την πληροφορία που απαιτείται.
Ο Σοφοκλής γεννήθηκε στον _____ της Αθήνας το 496 π.Χ. Διδάχτηκε μουσική από τον περίφημο μουσικοδιδάσκαλο _____. Είχε φίλους εξέχουσες προσωπικότητες της εποχής του, όπως τον _____, τον _____ και άλλους. Έγραψε 123 δράματα από τα οποία σώθηκαν μόνο _____. Για την παρουσίαση των τραγωδιών του αύξησε τον αριθμό των χορευτών από _____ σε _____. Παράλληλα μείωσε την έκταση των _____ και αύξησε τα _____ μέρη. Διέσπασε τη διδασκαλία μιας συνεχόμενης _____ με κοινή υπόθεση σε τρεις διαφορετικές τραγωδίες με ξεχωριστή υπόθεση. Εισήγαγε επίσης τη _____ με την κατασκευή μεγάλων πινάκων που στηρίζονταν στις _____. Πέθανε το 406 π.Χ. στην Αθήνα.

7. Ποια είναι η πηγή των συμφορών που βρίσκουν το γένος των Λαβδακιδών σύμφωνα με την παράδοση του μύθου; Να σημειώσετε με Χ τη σωστή απάντηση στο αντίστοιχο τετράγωνο.

☐	Το γεγονός ότι ο Οιδίπους σκότωσε τον πατέρα του και παντρεύτηκε τη μητέρα του.
☐	Η εκστρατεία του Πολυνείκη εναντίον της Θήβας.
☐	Η <i>ἕβρις</i> του Λάβδακου προς τον Διόνυσο και η κατάρα του Πέλοπα.
☐	Η κατάρα του Οιδίποδα εναντίον των δυο γιων του.
☐	Η αυτοτύφλωση του Οιδίποδα και ο απαγχονισμός της Ιοκάστης.

8. Να σημειώσετε τη σωστή σειρά των προτάσεων που αποδίδουν περιληπτικά το μύθο του οίκου των Λαβδακιδών.

☐	Ο Λάιος, βασιλιάς της Θήβας, απήγαγε το γιο του Πέλοπα, Χρύσιππο.
☐	Ετεοκλής και Πολυνείκης συμφωνούν να βασιλέψουν διαδοχικά στη Θήβα ένα χρόνο ο καθένας.
☐	Ο Οιδίπους σκότωσε χωρίς να το γνωρίζει τον πατέρα του και παντρεύτηκε τη μητέρα του.
☐	Ο Άδραστος, βασιλιάς του Άργους, μαζί με άλλους πέντε Αργείους ηγεμόνες και τον Πολυνείκη εκστρατεύουν εναντίον της Θήβας.
☐	Ο Πέλοπας καταριέται το Λάιο.
☐	Ο Κρέων ανέλαβε το βασιλικό αξίωμα στη Θήβα.
☐	Ο Κάδμος, βασιλιάς της Θήβας, σκότωσε το ιερό φίδι του Άρη.
☐	Ο Κρέων εκδίδει διαταγή να μείνει άταφος ο Πολυνείκης.
☐	Η Ιοκάστη, σύζυγος του Οιδίποδα, απαγχονίστηκε.
☐	Ο Ετεοκλής αρνήθηκε να παραδώσει την εξουσία στον Πολυνείκη.
☐	Ο Λάβδακος εμπόδισε τη λατρεία του θεού Διονύσου.
☐	Ο Οιδίπους καταριέται τους γιους του να αλληλοσκοτωθούν.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

1. Οι ακόλουθες πληροφορίες αναφέρονται σε γεγονότα που αποτελούν σταθμούς στη γένεση και εξέλιξη του δράματος. Να τις κατατάξετε σύμφωνα με τη χρονική ακολουθία που πραγματοποιήθηκαν.

	Ο Πεισίστρατος οργανώνει στην Αθήνα λαμπρές γιορτές προς τιμήν του Διονύσου. Εκεί διδάσκει δράμα ο Θέσπης.
	Ο Αρίων από τη Μήθυμνα της Λέσβου παρουσιάζει το διθύραμβο με χορό 50 ανδρών και με συνοδεία μουσικής.
	Ο Θέσπης ξεχωρίζει τον πρωτοτραγουδιστή από τον υπόλοιπο χορό και τον ταυτίζει με το πρόσωπο που υποδύεται.
	Ο ρόλος του χορού περιορίζεται από το διάλογο και την αφήγηση που παρεμβάλλονται στο χορικό άσμα.
	Ο διθύραμβος αρχικά αντλεί τα θέματά του από τους μύθους του Διονύσου.
	Οι άντρες του χορού εμφανίζονται ντυμένοι όχι σαν τράγοι, αλλά ανάλογα με τις ανάγκες του έργου.
	Τα μέλη του χορού ανέρχονται σε 15, ενώ εισάγεται και τρίτος υποκριτής για να καλύψει τις ανάγκες της δράσης.
	Ο Φρύνιχος παρουσιάζει στα έργα του και γυναικεία πρόσωπα, ενώ εμπνέεται και από ιστορικά γεγονότα.
	Στα έργα του Αισχύλου εμφανίζονται δυο υποκριτές και ο χορός αποτελείται από 12 άνδρες.
	Για τη λύση της πλοκής του δράματος επινοείται ο <i>από μηχανής θεός</i> και γίνεται χρήση μηχανικών μέσων στην παράσταση (αιώρα).

2. Να συμπληρώσετε τα παρακάτω κενά με τον συντελεστή μιας αρχαίας θεατρικής παράστασης ή με τις αρμοδιότητες που του αντιστοιχούν.

Συντελεστής	Αρμοδιότητες
ἄρχων βασιλεύς	
	εύπορος πολίτης που πλήρωνε τα έξοδα του χορού
	επέλεγε τα έργα που παρουσιάζονταν στη γιορτή των Μεγάλων Διονυσίων
κριτής	
οἱ περὶ τὸν Διόνυσον τεχνίται	
	ομάδα χορευτῶν που είχαν πρωταρχική σημασία για το αρχαίο θέατρο
	δίδασκε τις χορευτικές κινήσεις στους χορευτές
αὐλητής	